

4. Digitaliseringsprosessen

Diskusjon

Etter innleggene fikk paneldeltagerne komme med kommentarer. Alle var enige om at *kvalitet* på arbeidet var meget viktig. Grunnarbeidet må være godt nok til at neste generasjon kan bruke det. Kvalitet er viktig for å bevare autensitet og for å få troverdighet. I Danmark oppdaget man at mye av mikrofilmmaterialet fra 1960-årene ikke var godt nok for skanning. Materialet måtte dermed filmes på nytt før digitaliseringen. I Sverige fantes det mikrofilmer fra Lantmäteriets arkiv (både kart og dokumenter) som var over 20 år gamle. Heller ikke de var gode nok, så man digitaliserte rett fra originalene.

"Storindustri"aspektet ved digitalisering ble tatt opp. I de fleste nordiske land digitaliserte man store mengder om gangen. I Sverige hadde man også en del mindre prosjekt, der materialet var valgt ut etter et tema. Det var et eget produksjonsråd med representanter for ulike fagområder som valgte hvilket materiale som skulle digitaliseres. Spørsmålet ble reist om man skulle slippe kommersielle aktører inn på markedet. I Norge hadde Riksarkivet fått en henvendelse fra et firma som ønsket å digitalisere kirkebokmaterialet. Men det er ikke kommet noe ut av denne henvendelsen. Tidligere erfaringer fra Norge har også vist at det som ikke er gratis, vil f.eks. slektsforskerne heller ikke etterspørre.

Digitalisering krever økonomiske ressurser. Innenfor ABM-sektoren er det flere aktører som også holder på med digitalisering. Det burde være mulig å innlede samarbeid om for eksempel utvalgsmetoder, programmeringsverktøy, hvilke teknikker som brukes. Flere av paneldeltagerne var inne på at det var viktig med slikt samarbeid, også fordi det da var lettere å få finansiert digitaliseringsprosjektene.

Et spesielt materiale som krever mye ved digitalisering er kart og tegninger. Mye farger, tekst og tynne streker gjør digitaliseringen komplisert. Sverige hadde en del erfaringer på dette området. Lantmäteriets kart er digitalisert og Krigsarkivet holder på med et prosjekt. I Danmark hadde det vært et samarbeidsprosjekt mellom Rigsarkivet og Orlogsmuseet.

Spørsmålet om brukerne skal betale for tilgangen på det digitaliserte materialet ble også tatt opp. Erfaringene fra Norge var der bruken av digitalisert materiale ble avgiftsbelagt, ble etterspørselen liten. I Sverige var man mer villig til å diskutere innføring av en avgift. Både fordi det ikke alltid er lett å skaffe penger til digitaliseringsprosjekter, og også fordi det koster å opprettholde digitale tjenester. Dessuten burde det kanskje ikke være forskjell på å få tilsendt kopier og selv å hente fra nettet. Etterhvert vil flere og flere brukere ikke selv komme fysisk til arkivet. Studenter/skoleelever er idag vant til å bruke PC og Internett. Ved å digitalisere andre typer materiale enn det vi gjør i dag, kan vi kanskje få kontakt med brukergrupper vi ikke ser i dag. Faren er selvfølgelig at man får brukere som kun er interessert i det som er tilgjengelig på nett, alt annet er uinteressant. Man kunne også tenke seg at man hadde en tjeneste der arkivmateriale ble digitalisert når en bruker etterpurte det. I de fleste landene i dag blir det levert noe digitalt materiale, f.eks. digitale foto av dokumenter eller kart. Kunne man ut fra en slik tjeneste kunne bygge opp samling av digitalisert materiale som man så kunne legge ut på nettet slik at alle kunne nå det?

Et annet "problem" digitalisering fører med seg er hvordan vi sikrer det digitaliserte materialet. Siden det legges ned store ressurser i digitaliseringsprosessen må man også sørge

for at det ”overlever” til neste generasjon. Edb-mediene er sårbare, og det er viktig med prosedyrer for å sikre sikkerhetskopier og overføring av datamateriale til ny maskin- og programvare. Ved det svenske riksarkivets digitaliseringsenhet i Fränsta skrev de hvert digitale bilde ut på en bestandig mikrofilm (sølvfilm). Det ble også anbefalt fra svensk side at når store datamengder skulle flyttes fra et system til et annet, ville det være mest sikkert og minst ressurskrevende å bruke mikrofilm.

I europeisk sammenheng regnes de nordiske land for å kunne mye om digitalisering. Innenfor EU var det nettopp Norden som var pådriver for å lage en egen rapport (Minervareport: Coordinating digitisation in Europe. Progress report of the National Representatives Group coordination mechanisms for digitisation policies and programmes 2002. ISBN 92-894-4863-6) om alle aspekter ved digitaliseringsprosessen. Men fordi vi er små nasjoner, har vi ikke de samme ressurser som f.eks. Spania, Frankrike o.l. til å sette igang og gjennomføre mange store prosjekter.

Til slutt ble det diskutert hva man tillater at brukerne selv gjør på våre lesesaler. I flere land var det flere og flere som kom med digitale kameraer eller håndskannere og spurte om å få gjøre opptak direkte fra originalene. Det var ulik praksis i de nordiske land. Island tillot hverken digitale kameraer eller håndskannere, mens de fleste andre tillot digitale kameraer (dog uten bruk av blits).